

Azərbaycan şəhərlərinin sosial-iqtisadi coğrafiyası.

İzahat vərəqi.

“Azərbaycan şəhərlərinin sosial-iqtisadi coğrafiyası” fənni magistratura pilləsində 31 saat həcmində tədris olunur. Bu fənnin tədrisinin əsas məqsədi Azərbaycan şəhərlərinin formalaşma və inkişafının iqtisadi-coğrafi xüsusiyyətini təhlil etmək, onların ölkənin sosial-iqtisadi həyatında yerini və perspektiv inkişaf istiqamətini müəyyən etməkdir.

Bu məqsədlə tərtib olunan proqram Azərbaycan şəhərlərinin formalaşması, inkişaf mərhələləri, onların müasir ierarxiya və regional strukturunu əhatə edir. Tərtib olunan bu proqram magistrlərin dissertasiya işlərinin yerinə yetirilməsi zamanı da istiqamətverici baza kimi də istifadə edilə bilər.

1. Azərbaycan şəhərlərinin sosial-iqtisadi coğrafiyası kursunun məqsədi və vəzifələri.

Şəhərlər ən böyük təsərrüfat mərkəzləridir. Şəhərlər əhalinin əsas məskunlaşma mərkəzləridir. Azərbaycan şəhərlərinin öyrənilməsində A.Nadirovun, V.Əfəndiyevin, N.Babaxanovun, N.Əyyubovun, E.Mehrəliyevin və başqalarının rolu. Şəhərlərin elmi tədqiqinin elmi-nəzəri əsasları.

2. Azərbaycan şəhərlərinin formalaşma və inkişaf mərhələləri.

Şəhərlərin əhalinin siyahıyaalma materiallarına əsasən inkişaf dinamikası. Orta illik artımı. Şəhərlərin iqtisadi və sosial bazalarının inkişafı və onların demoqrafik inkişaf xüsusiyyəti. Ermənistanın işğalı və şəhərlərin viran qoyulması. Şuşa, Ağdam, Fizuli, Zəngilan, Cəbrayıl, Laçın, Kəlbəcər, Qubadlı və s. şəhər yaşayış məntəqələri.

3. Azərbaycan şəhərlərinin regional və funksional xüsusiyyətləri.

Şəhərlərin ölkə ərazisində yerləşmə xüsusiyyətləri. Böyük Qafqaz və Kiçik Qafqaz təbii vilayətlərinin şəhər və qəsəbələri. Kür çökəkliyi təbii vilayətinin şəhər məskunlaşması. Şəhərlərin yerləşməsinə təsir edən sosial-iqtisadi, təbii-coğrafi və s. amillər.

4. Azərbaycanın respublika tabeli şəhərləri - əsas regional mərkəzlərdir.

Azərbaycanın respublika tabeli şəhərləri, tərkibi, yerləşmə xüsusiyyətləri. Onların əsas istehsal funksiyaları. Azərbaycanın vahid məskunlaşma sistemində yeri. Onların məqsədəuyğun perspektiv inkişaf istiqamətləri. Digər regional mərkəzlərin – inzibati rayon mərkəzi olan şəhərlərin problemləri.

5. Abşeron iqtisadi rayonun şəhər yaşayış məntəqələri. Tərkibi. Formalaşma mərhələləri. Neft-kimya sənayesinin inkişafı şəhəryaradıcı amildir. Paytaxt amili. Abşeronun şəhər və qəsəbələrinin demoqrafik inkişaf xüsusiyyəti. Demoqrafik və sosial-iqtisadi təzyiqin güclənməsi. Ekoloji şəraitin gərginləşməsi. Bakının və Bakı aqlomerasiyasının inkişafının tənzimlənməsi problemləri.

6. Gəncə-Qazax iqtisadi rayonun şəhər yaşayış məntəqələri. Tərkibi. Əhalisi. Şəhər və qəsəbələrin formalaşma xüsusiyyətləri. Maddi və sosial infrastrukturun inkişafı, şəhər və qəsəbələrin inkişafı. Gəncə şəhərinin sosial-iqtisadi və demoqrafik inkişafı. Şəhərlərin inkişafının perspektiv tənzimlənməsinin sosial-iqtisadi istiqamətləri.

7. Aran iqtisadi rayonun şəhər yaşayış məntəqələri. Tərkibi. Şəhər və qəsəbələrin formalaşma və inkişaf xüsusiyyətləri. Təsərrüfatın inkişafının şəhərlərin iqtisadi bazasının formalaşmasında rolu. Yanacaq-energetika sənayesi və cavan şəhərlərin inkişafı. Mingəçevir, Şirvan, Yevlax, Salyan və s. məskunlaşmanın əsas istinad-dayaq karkaslarıdır. Region şəhərlərinin perspektiv inkişaf problemləri.

8. Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan və Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonlarının şəhər məskunlaşması. Tərkibi. Ən iri şəhərləri, onların formalaşması. Maddi və sosial infrastrukturun inkişafı. Kurort-turizm sənayesinin inkişaf etdirilməsinin zəruriliyi.

9. Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ və Lənkəran-Astara iqtisadi rayonlarının şəhər yaşayış məntəqələri. Şəhərlərin formalaşma və inkişaf xüsusiyyətləri. Naxçıvan MR-nın iqtisadi blokada şəraitində olmasının onun iqtisadi, sosial və demoqrafik inkişafına təsiri. İşğal olunmuş rayonlar. Lənkəran şəhərinin sosial-iqtisadi və demoqrafik inkişafı.

Mövzular üzrə saatların bölgüsü

No	Mövzular	Cəmi	Mühazirə	Seminar
1.	Azərbaycan şəhərlərinin sosial-iqtisadi coğrafiyası kursunun məzmunu, məqsədi və vəzifələri.	2	2	-
2.	Azərbaycan şəhərlərinin formalaşma və inkişaf mərhələləri.	6	4	2
3.	Azərbaycan şəhərlərinin regional və funksional xüsusiyyətləri.	2	2	-
4.	Azərbaycanın respublika tabeli şəhərləri -əsas regional mərkəzlərdir.	2	2	-
5.	Abşeron iqtisadi rayonun şəhər yaşayış məntəqələri.	4	2	2
6.	Gəncə-qazax iqtisadi rayonun şəhər yaşayış məntəqələri	2	2	-
7.	Aran iqtisadi rayonun şəhər yaşayış məntəqələri	4	2	2
8.	Şəki-Zaqatala, Dağlıq Şirvan, Quba-Xaçmaz iqtisadi rayonlarının şəhər yaşayış məntəqələri.	4	2	2
9.	Naxçıvan, Kəlbəcər-Laçın, Yuxarı Qarabağ və Lənkəran-Astara iqtisadi rayonlarının şəhər yaşayış məntəqələri.	4	2	2
	Yekun	30	20	10

ƏDƏBİYYAT

- 1.Литовка О.П. «Проблемы пространственного развития урбанизации». М.1976.
- 2.Покшишевский В.В. «Население и география» М. 1978.
- 3.Хорев В.С. «Prostranstvennaə orqanizaüiə obhestva» М.1982.
- 4.Е.Қ.Мəhrəliyev, N.Н.Əyyubov, M.О.Sadıqov “Azərbaycan SSR-də əhalinin məskunlaşması məsələləri”. Bakı. 1988.
- 6.V.Ə.Əfəndiyev “Urbanizasiya və Azərbaycanın şəhər yaşayış məskənləri”. Bakı. 2002.
- 7.Azərbaycan Respublikası regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət proqramı(2004-2008-ci illər).
8. Azərbaycan Respublikasının konstruktiv coğrafiyası, 2-ci cild. Bakı. 1999.
- 9.Əhalinin siyahıyaalma materialları. Cari statistik materiallar.